

Klassieke Olympiaden 2023-2024

Opgaven Grieks

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 vindt.
- Er zijn in totaal 19 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard, met uitzondering van de vragen 6 (2 punten) en 7 (2 punten). In totaal kunnen 21 punten behaald worden.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een Grieks-Nederlands woordenboek is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

De Perzische prins Cyrus werft een groot leger van Griekse huursoldaten, onder wie Xenophon, de auteur van deze tekst. Wanneer Cyrus in een veldslag sneuvelt, wordt Xenophon leider van de huursoldaten die terug willen reizen naar Griekenland. In de hieronder staande passage wordt beschreven hoe de Grieken proberen om eerder op de top van een strategisch gelegen heuvel aan te komen dan een grote troep in aantocht zijnde vijanden.

N.B. Xenophon schrijft over zichzelf in de derde persoon.

Tekst

- 1 Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρεκελεύετο· “Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ
- 2 τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας,
- 3 νῦν ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα.” Σωτηρίδας δὲ ὁ
- 4 Σικυώνιος εἶπεν· “Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ’ ἵππου
- 5 ὄχῃ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων.” Καὶ ὃς ἀκούσας ταῦτα
- 6 καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα
- 7 ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγχανε δὲ καὶ
- 8 θώρακα ἔχων τὸν ἵππικόν, ὥστ’ ἐπιέζετο. Καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν
- 9 παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπισθεν παριέναι μόλις ἐπόμενος. Οἱ δ’ ἄλλοι
- 10 στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε
- 11 ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. Ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως μὲν
- 12 βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον
- 13 ἔσπευδε πεζῇ. Καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

Xenophon, *Anabasis* 3.4.46-49

Aantekeningen

regel 1	παρελαύνω	voorbijrijden (<i>namelijk langs de voetsoldaten</i>)
regel 2	νομίζετε	<i>gebiedende wijs</i>
regel 2	ἀμιλλάομαι ἐπί + acc.	snel op weg zijn naar
regel 3	πονέω	zich inspannen
regel 3	ἀμαχεί <i>bijwoord</i>	zonder strijd
regel 3	τὴν λοιπὴν	de rest van de reis
regel 3	Σωτηρίδας <i>eigennaam</i>	Soteridas
regel 4	Σικυώνιος <i>bijv. nw.</i>	afkomstig uit Sicyon (<i>stad in het noorden van de Peloponnesus</i>)
regel 4	ἐξ ἴσου εἰμί	zich in dezelfde situatie bevinden
regel 5	ὄχῃ	jij rijdt
regel 5	χαλεπῶς κάμνω	het heel zwaar hebben
regel 5	ὄς <i>aanwijzend vnw.</i>	<i>hiermee wordt naar Xenophon verwezen</i>
regel 6	καταπηδάω	afspringen
regel 6	ὠθέομαι	wegduwen
regel 6	ἢ τάξις, τάξεως	rij
regel 7	ὡς ἐδύνατο τάχιστα	zo snel als hij kon
regel 7	ἔχων	<i>het lijdend voorwerp hierbij is τὴν ἀσπίδα (r. 6)</i>
regel 8	ὁ θώραξ (-ακος) ἵππικός	ruijterharnas (<i>dit was veel zwaarder dan dat van een voetsoldaat</i>)
regel 8	πιέζομαι	onder een zware last gebukt gaan
regel 8	τοῖς ἔμπροσθεν	<i>vul aan: στρατιώταις</i>
regel 8	ὑπάγω	verder marcheren
regel 9	τοῖς ὀπισθεν	<i>vul aan: στρατιώταις</i>
regel 9	πάρεμι (<i>samenstelling van εἶμι gaan</i>)	<i>passeren; vul als lijdend voorwerp aan: hem (= Xenophon)</i>
regel 10	παίω	slaan
regel 10	βάλλουσι	<i>vul in gedachten aan: met stenen</i>
regel 10	λοιδορέω	uitschelden
regel 10	ἔστε <i>voegwoord</i>	totdat
regel 11	Ὅ δὲ	<i>hiermee wordt Xenophon bedoeld</i>
regel 11	ἀναβάς	<i>vul aan: ἐπὶ τὸν ἵππον</i>
regel 12	βάσιμα ἦν	het terrein was voor paarden goed begaanbaar
regel 12	ἦγεν	<i>vul aan: τοὺς στρατιώτας</i>
regel 12	ἄβατα ἦν	het terrein was voor paarden moeilijk begaanbaar
regel 13	πέζῃ <i>bijwoord</i>	te voet
regel 13	τὸ ἄκρον	de top van de heuvel

Vraag 1

In r. 1-3 spoort Xenophon zijn mannen aan. Welke van onderstaande zinnen geeft zijn aansporing het best weer?

- A. Jullie moeten geen strijd leveren maar teruggaan naar Griekenland, naar jullie vrouwen en kinderen.
- B. Jullie moeten het laatste stuk van de weg naar Griekenland afleggen zonder te klagen over jullie inspanning.
- C. Jullie moeten je realiseren dat jullie op weg zijn naar Griekenland en dat jullie nog maar heel even strijd hoeven te leveren.
- D. Jullie moeten nu zo snel mogelijk teruggaan naar Griekenland, naar jullie vrouwen en kinderen.

Vraag 2

Regel 2 πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας
Wat moet je hier aanvullen?

- A. ἐστε
- B. νομίζετε
- C. νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι
- D. πονήσαντες

Vraag 3

Regels 1-3 Ἄνδρες t/m πορευσόμεθα

Welke drie stilistische middelen hanteert Xenophon in deze zin?

- A. anafora, asyndeton en tricolon
- B. anafora, chiasme en tricolon
- C. asyndeton, chiasme en tricolon
- D. chiasme, hyperbaton en tricolon

Vraag 4

Regels 4-5 Οὐκ t/m φέρων

Welke uitspraak geeft Soteridas' reactie het beste weer?

- A. Ik heb het heel zwaar en toch is onze situatie vergelijkbaar.
- B. Jij hebt makkelijk praten, want je hebt het niet zo zwaar als ik.
- C. Neem mijn last maar over, dan weet je hoe zwaar ik het heb.
- D. We zitten in hetzelfde schuitje en hebben het beiden heel zwaar.

Vraag 5

Regel 5 ἐγὼ t/m φέρων

Soteridas had er beter aan gedaan om in plaats van het enkelvoud ἐγὼ het meervoud ἡμεῖς te gebruiken.' Zet de onderstreepte woorden om in het overeenkomstige meervoud: ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων.

Vraag 6

Regel 5 ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων

Welke vier dingen doet Xenophon als reactie op deze woorden van Soteridas? Geef antwoord in het Nederlands en baseer je antwoord op regels 5 t/m 7.

Vraag 7

Regels 5-7 Καὶ t/m ἐπορεύετο
Noteer alle vier participia uit deze regels.

Vraag 8

Regels 5-7 ἐγὼ t/m ἐπορεύετο
In deze passage staan twee persoonsvormen in het praesens: κάμνω en ὠθεῖται.
Leg uit dat deze twee praesensvormen op verschillende manieren gebruikt worden.

Vraag 9

Regel 7 ἔχων
Citeer uit regel 4-5 (Οὐκ t/m φέρων) het Griekse woord dat inhoudelijk overeenkomt met ἔχων (r. 7).

Vraag 10

Regel 9 μόλις ἐπόμενος
Deze woorden worden het best vertaald met het voegwoord:
A. hoewel...
B. indien...
C. omdat...
D. zodat...

Vraag 11

Regel 11 λαβόντα τὴν ἀσπίδα
Waar bevond Soteridas' schild zich op dit moment?

Vraag 12

Welke werkwoordsvorm is geen aoristus?
A. λαβόντα (regel 11)
B. ἀναβάς (regel 11)
C. ἤγεν (regel 12)
D. καταλιπὼν (regel 12)

Vraag 13

Regels 12-13 καταλιπὼν t/m πεζῆ
Hoe valt te verklaren dat Xenophon de andere soldaten nu wel kon bijhouden, in tegenstelling tot de in het voorafgaande beschreven situatie?

Vraag 14

Regel 13 πεζῆ
Citeer uit dezelfde zin (r. 11-13 Ὁ t/m πεζῆ) het Griekse tekstelement dat hiermee een tegenstelling vormt.

Vraag 15

Regel 13 Καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γινόμενοι τοὺς πολεμίους

Wat is de correcte vertaling van deze Griekse woorden?

- A. Toen de vijanden op de top van de heuvel waren aangekomen, haalden ze hen in.
- B. Toen ze de vijanden hadden ingehaald, kwamen ze op de top van de heuvel aan.
- C. Toen zij er als eerste waren, kwamen de vijanden aan op de top van de heuvel.
- D. Toen ze op de top van de heuvel waren aangekomen, waren ze daar eerder dan de vijanden.

Vraag 16

In plaats van de manier waarop Xenophon in dit stukje op de opmerking van Soteridas reageert, had hij Soteridas ook kunnen afblaffen met een opmerking als “mond dicht en doorlopen, slappeling”. Leg uit dat een dergelijke aanpak minder effectief geweest zou zijn dan de in werkelijkheid door Xenophon gekozen aanpak.

Vraag 17

Alexander de Grote maakte enkele decennia later dankbaar gebruik van het boek Anabasis. Tijdens zijn veldtochten was dit boek nuttig vanwege de gedetailleerde beschrijvingen van gebieden en veldslagen in Perzië. Uit welk land was Alexander de Grote afkomstig?

- A. Babylonië
- B. Egypte
- C. Lydië
- D. Macedonië

Vraag 18

Xenophon was een volgeling en vriend van Socrates. Toen Xenophon in Athene terugkeerde, merkte hij tot zijn schrik dat Socrates niet meer leefde. Hoe was hij gestorven?

- A. Socrates sneuvelde tijdens de Peloponnesische Oorlog.
- B. Socrates stierf aan de pest die Athene teisterde.
- C. Socrates werd aangeklaagd en stierf na een lange gevangenisstraf.
- D. Socrates werd veroordeeld tot de gifbeker.

Vraag 19

Regel 2 παῖδας

Welke woord is etymologisch verwant met παῖδας?

- A. pedaal
- B. pedagoog
- C. peddelen
- D. pedicure

Einde